

MANTIQUIY MASALALARNING BOSHLANG'ICH TA'LIMDAGI DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Ulug'nazarova Barchinoy Nortoqi qizi

Annotatsiya. Ushbu tezisda boshlang'ich ta'lim jarayonida mantiqiy masalalardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Mantiqiy masalalar o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlashini, muammoni hal etish hamda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, mantiqiy masalalar, didaktika, matematik ta'lim, tanqidiy fikrlash, muammoli ta'lim, kompetensiya.

Asosiy qism

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishning eng muhim bosqichi hisoblanadi. Ayniqsa, matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtirish, bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirish va amaliy vaziyatlarda qo'llashga xizmat qiladi.

Mantiqiy masalalar o'quvchilarda tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, xulosa chiqarish hamda muammoni turli usullar orqali yechish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday topshiriqlar o'quvchini tayyor javobni yod olishga emas, balki mustaqil izlanishga va fikr yuritishga undaydi. Natijada o'quvchilarning matematik savodxonligi, ijodiy yondashuvi va tanqidiy fikrlashi rivojlanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tanlangan mantiqiy masalalar dars samaradorligini oshiradi. O'yin elementlari, muammoli vaziyatlar va interfaol metodlar bilan uyg'unlashtirilgan topshiriqlar o'quvchilarning darsdagi faolligini kuchaytiradi hamda fanga bo'lgan qiziqishini orttiradi. Boshlang'ich ta'limda mantiqiy masalalar nafaqat matematik bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilayotganligi sababli, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammolarni tahlil qilishga va asosli qaror qabul qilishga o'rgatish dolzarb vazifaga aylandi. Bu jarayonda mantiqiy masalalar o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mantiqiy masalalarni yechish davomida o'quvchilar muammoni tushunish, ma'lumotlarni tahlil qilish, ortiqcha yoki yetishmayotgan ma'lumotlarni aniqlash, turli yechimlarni taqqoslash va eng maqbul javobni tanlash ko'nikmalarini egallaydilar. Bunday faoliyat o'quvchilarda refleksiv fikrlashni rivojlantirib, o'z yechimlarini tahlil qilish va xatolarini mustaqil tuzatish malakasini shakllantiradi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalarni hayotiy vaziyatlar bilan bog'lab berish ularning didaktik samaradorligini oshiradi. Masalan, xarid qilish, vaqtni rejalashtirish, buyumlarni guruhlariga ajratish yoki ketma-ketlikni aniqlashga oid topshiriqlar o'quvchilarning kundalik hayotda matematik bilimlardan foydalanishiga yordam beradi. Bu esa funksional savodxonlikni rivojlantirishning muhim omillaridan biridir.

Mantiqiy masalalarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish ham ijobiy natija beradi. Interaktiv taqdimotlar, raqamli o'yinlar, elektron platformalar va virtual topshiriqlar orqali o'quvchilarning darsdagi faolligi ortadi, o'quv materialini o'zlashtirish darajasi yaxshilanadi. Raqamli vositalar tezkor fikrlashni, vizual idrokni va mustaqil ishlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, mantiqiy masalalarni kichik guruhlarda yechish o'quvchilarning hamkorlikda ishlash, fikr almashish, o'z nuqtayi nazarini asoslash va boshqalarning fikrini hurmat qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Bunday faoliyat kommunikativ kompetensiyani mustahkamlab, o'quvchilarda jamoada ishlash madaniyatini shakllantiradi. Shu bois o'qituvchi mantiqiy masalalarni tanlashda ularning yoshga mosligi, murakkablik darajasi, mavzu bilan bog'liqligi va tarbiyaviy ahamiyatiga alohida e'tibor qaratishi zarur. Mazmunan xilma-xil va bosqichma-bosqich murakkablashib boradigan topshiriqlar

o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini izchil rivojlantirishga imkon yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mantiqiy masalalar boshlang'ich ta'limda samarali didaktik vosita hisoblanadi. Ular o'quvchilarning mantiqiy tafakkuri, mustaqil fikrlashi va muammolarni hal etish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli matematika darslarida mantiqiy masalalardan muntazam va maqsadli foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.
2. Jumayev M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2020.